

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1

**a) Choose the correct alternative.
(anyeight)**

8

- 1) Indian society is _____ in nature.
(tribal / pluralistic / rural)
- 2) The holy book of Zorostrians is _____.
(Bible, Kuran, Zend Avesta)
- 3) Denial of share in property is form of _____ violence.
(Domestic, Psychological, Spiritual)
- 4) In estate system, the _____ performed religious duties.
(Aristocrats, Clergy, Serfs)
- 5) _____ is a defect due to extra chromosome.
(Cretinism, Microcephalus, Down's syndrome)
- 6) The _____ are guidelines to the central and state governments for policy making and for achieving social, economic and political justice.
(Directive principle, Fundamental rights, Preamble)
- 7) _____ Refers to freedom from disturbances and violence.
(Peace, Justice, Tolerance)
- 8) _____ means that individual has freedom of thought, belief, expression, faith and worship.
(Liberty, Justice, Political system)

- 9) The councillor enjoys a term of _____ years.
(Two, Three, Five)
- 10) _____ functions at taluka level.
(Zillha parishad, Panchayat samiti, Gram panchayat)

7

b) Write True or False (any 7)

- 1) Demography is the study of population.
- 2) The study of gender ratio helps to understand the situation of women in India.
- 3) The rural people in India are mostly engaged in industrial sector.
- 4) India is the fourth largest country by area in the world.
- 5) Communalism may result in loss of investments by MNC's.
- 6) The Indian Constitution has not taken efforts to prevent economic and caste inequalities.
- 7) Peace and communal harmony may go hand in hand.
- 8) The Indian Constitution is known to be lawyer's paradise.
- 9) Women can not hold public office and exercise public function in equal term with men.
- 10) Mayor is the first citizen of a city.

Q.2 a) Explain the detail about 'India as a multi-religious and multi-lingual society'. 15

OR

b) What are the problems faced by women in India ? Suggest remedial measures to prevent violence against women.

Q.3 a) Explain the term regional conflict and suggest measures for resolving regional conflicts in India 15

OR

b) State the causes and consequences of communalism in India.

Q.4 a) Explain the basic features of Indian Constitution. 15

OR

Q.5

b) Enumerate the Fundamental duties as enshrined in the Indian Constitution.

a) Explain the concept of Rural local self government (Panchayati Raj) in India. 15

OR

b) Write short notes. (any 3)

1) Multilingual Indian society

2) Tribal characteristics

3) 74th amendment

4) Challenges to women's participation in politics

5) Municipal council

[वेळ: २:३० तास]

[गुण:७५]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१.

अ) योग्य पर्याय लिहा. (कोणतेही८)

८

- १.भारतीय समाजाचे स्वरूप ----- आहे.
(आदिवासी / बहुलतावादी / ग्रामीण)
- २.झोरोस्ट्रीयन धर्माचा पवित्र ग्रंथ ----- आहे.
(बायबल, कुराण, झेंद-अवेस्ता)
- ३.संपत्तीतील हक्क नाकारणे हा ----- अत्याचार आहे.
(घरगुती, मानसिक, अध्यात्मिक)
- ४.संपदा रचनेमध्ये ----- धार्मिक कर्तव्य पार पाडतात.
(सरदार, धर्मगुरू, भूमिहिन शेमजूर)
- ५.----- हा दोष अधिक गुणसूत्रांमुळे होतो.
(जडवामनता, लघुशीर्ष, डाऊन सिन्ड्रोम)
- ६.----- हा केंद्रसरकार आणि राज्य सरकारला धोरणे ठरविण्यासाठी तसेच सामाजिक,आर्थिक आणि राजकीय न्याय मिळविण्यासाठी मार्गदर्शन करतात.
(निर्देशिक तत्त्वे, मूलभूत हक्क, उद्देशिका)
- ७.चंदीगड, बेळगाव आणि कासारगड यांच्या संबंधित राज्यांशी असलेला वाद ही -----
---उदाहरणे आहेत.
(प्रदेशवाद, भाषावाद, जमातवाद)
- ८.----- म्हणजे व्यक्तीला विचार, श्रद्धा, अभिव्यक्ती, विश्वास आणि पुजा यांचे स्वातंत्र्य होय.
(स्वातंत्र्य, न्याय, राजकीय व्यवस्था)
- ९.नगरसेवकांचा कार्यकाल ----- वर्षांचा असतो.

(दोन, तीन, पाच)

१०. ----- तालुका स्तरावर कार्य करते.
(जिल्हा परिषद, पंचायत समिती, ग्राम पंचायत)

७

ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर आहेत ते सांगा. (कोणतेही सात)

- १) लोकसंख्या रचना म्हणजे लोकसंख्येचा अभ्यास होय.
- २) लिंगगुणोत्तर अभ्यासामुळे भारतीय महिलांची स्थिती समजण्यास मदत होते.
- ३) भारतातील ग्रामीण लोक बहुधा औद्योगिक ह्या व्यवसायात गुंतलेले आहेत.
- ४) जगात क्षेत्रफळानुसार भारत हा चौथा क्रमांकाचा देश आहे.
- ५) जमातवादांमुळे बहुराष्ट्रीय कंपन्या देशात आपली गुंतवणुक करण्यास तयार होत नाही.
- ६) भारतीय संविधानाने आर्थिक आणि जातीय विषमता कमी करण्यासाठी प्रयत्न केले नाहीत.
- ७) शांतता आणि जातीय सलोखा हातात हात घालून फिरतात.
- ८) भारतीय संविधान हे 'वकिलांचे नंदनवन' म्हणून ओळखले जाते.
- ९) महिला पुरूषांच्या बरोबरीने सार्वजनिक कार्यालयामध्ये आणि सार्वजनिक कार्य करू शकत नाहीत.
- १०) महापौर शहराचा प्रथम नागरीक असतो.

प्र.२

अ. 'भारत हा बहु-धार्मिक आणि बहुभाषिक समाज आहे' याबद्दल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

१५

किंवा

ब. भारतातील महिलांना कोणत्या समस्यांना तोंड द्यावे लागते? महिलांवरील अत्याचार रोखण्यासाठीची उपाययोजना सुचवा.

प्र.३

अ. प्रदेशवाद ही संज्ञा स्पष्ट करा आणि भारतातील प्रदेशवाद कमी करण्यासाठी उपाय सुचवा.

१५

किंवा

ब. भारतातील जमातवादाची कारणे आणि परिणाम विशद करा.

प्र.४

अ. भारतीय संविधानाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१५

किंवा

ब. भारतीय संविधानात समावेश केलेली मुलभूत कर्तव्य विशद करा.

प्र.५

अ. पंचायती राज ही संकल्पना स्पष्ट करा.

१५

किंवा

ब. टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) बहुधार्मिक भारतीय समाज
- ब) आदिवासी वैशिष्ट्ये
- क) ७४ वी घटना दुरुस्ती

- ड) महिलांच्या राजकीय सहभागातील आव्हाने
इ) नगरपरिषद.